

Tijekom devedesetih godina u Hrvatskoj su organizirana brojna istraživanja posljedica rata protiv Hrvatske te oblika i utjecaja ratnog stresa na različite skupine, napose na dragovoljce, prognanike i izbjeglice. Već i dijagonalni pregled tematskih raspona pokazuje da u najvećem broju istraživanja stručnjaci pretežnu pozornost obraćaju na psihosocijalne posljedice rata, psihičke tegobe i srodne tematske sklopove. Znatno je manji broj istraživanja kojima upravlja istraživački interes za teškoće pri povratku (prognanika i izbjeglica) te za kakvoću životne perspektive na područjima povratka. Još su rjeđa istraživanja u kojima se, na naznačenom tragu, analizira životni položaj skupina mlađeg i mladog stanovništva. Činjenica je toliko neobičnija koliko je izvan svake rasprave da su upravo skupine mladih neposredni životni jamci, ako već ne uspješne onda, svakako, prihvatljive budućnosti područja povratka ili, žargonom državne uprave, područja posebne državne skrbi.

U središtu je i “uspješne” i “prihvatljive” budućnosti splet uvjeta i poticaja označen složenicom: **kvaliteta života**. Mjerodavne teorijske analize upozoruju da je posrijedi sociopsihološka kategorija, zasnovana koliko na aspiracijama i samoocjeni sudionika toliko i na mrežama izvanjskih olakšica i poticaja. Njezina očita analitička prednost u usporedbi s nekim drugim analitičkim pomagalicama pokazuje se u tomu što izravno otvara mogućnosti uvida u stupanj i konfiguracije **zadovoljstva životom (i u životu)** analiziranih sudionika. Analize pokazuju da osjećaj bespomoćnosti, zacijelo središnji razarajući sindrom u prognaničkom iskustvu, nastaje, po pravilu, na onome mjestu gdje sudionici reproduciraju i učvršćuju negativne procjene kakvoće vlastita života. Time se trajno zamračuju i predodžbe o perspektivi, a s njima i predodžbe o racionalnim (čitaj: uspješnim) likovima upravljanja vlastitim opstanom i budućnošću. U takvu doživljajnom obzoru dvojbeno je može li se uopće primjereno konstituirati zajednica.

Koliko je na tom području posla pokazuje i činjenica da je i u hrvatskom društvu tipična reakcija na deteritorizaciju zajednice “funkcionalan” odgovor na uočene negativne procese ili na neprihvatljive rezultate. Ta je praksa, predvidljivo, pojačala ovisništvo o programima i politikama kojima je cilj ukloniti simptome, a ne i uzroke (ako već ne sve, onda barem glavne). Takvi su programi više-kratno “prekratki”, ali i skupi. Već i zbog toga veću važnost u novijim istraživanjima ima **razvojni pristup** zajednici i području. Pristup se temelji na procjeni aspiracija, sposobnosti i resursa svake zajednice, a posebnu pozornost zahtijeva u analizi položaja mlada stanovništva, napose njegovih mogućnosti i sposobnosti za oblikovanje uloge mjerodavnih razvojnih sudionika dotične zajednice. Odgovor na pitanje: jesu li mladi najvećim problemom zajednice ili njezinim (dragocjenim) potencijalom, ponajprije ovisi o sposobnosti same zajednice da uspješno upravlja vlastitim razvitkom u kojem navlastitu ulogu imaju mlađe skupine.

Na tom je tragu i **Svjetski program za mlade**, izrađen u UN-u godine 1996. U programu su jasno definirana područja djelovanja važnija od drugih. To su: naobrazba, zapošljavanje, iskorjenjivanje siromaštva, zdravlje, okoliš, zloraba droga, mladenačko prijestupništvo, djelovanje u slobodnom vremenu, društveni položaj mladih žena, sudioništvo u odlučivanju. Popis je, dakako, poučan i za hrvatske prilike. Napose za oblikovanje razvitka na područjima posebne državne skrbi, gdje je i više nego očit imperativ **revitalizacije ukupna društvenog života lokalnih zajednica**. Notorno je da se najvažnije implikacije imperativa ne mogu ozbiljiti bez obraćanja posebne pozornosti na položaj i ulogu mladih u tim zajednicama. Drukčije rečeno, zaključni rezultati obnove i revitalizacije spomenutih područja izravno ovise o tomu koliko je program naslonjen na mlado stanovništvo, na obnovu kakvoće njegova života.

Tekst izložen na idućim stranicama nastao je potaknut naznačenim uvidima. Uvidi, jednako tako, imaju i ulogu glavnih analitičkih orijentira. Dodatnu poticajnu snagu ima i činjenica da su sustavnija istraživanja položaja i obilježja mladih skupina hrvatskog stanovništva devedesetih godina rijetka. Sukladno tomu, osnovni je cilj autorâ ponuditi sliku kvalitete života mladih na području posebne državne skrbi u Republici Hrvatskoj. Operativno, oznaka “mladi” upućuje na srednjoškolce viših razreda. Premda je terensko istraživanje organizirano godine 1999., držimo da je kakvoća podataka neokrnjena te da nalazi mogu biti

dobrom podlogom za planiranje brojnih budućih poboljšica.

Zora Raboteg-Šarić, Ivan Rogić
Daleki život, bliski rub

Tekst je podijeljen na nekoliko osnovnih dijelova. U prvom dijelu iznose se osnovni podaci o populaciji srednjoškolaca na područjima posebne državne skrbi te glavni nalazi dobiveni anketiranjem provedenim 1999. godine. U drugom dijelu iznose se podaci dobiveni metodom eseja (iste godine i na sličnom uzorku) te rezultati razgovora s nastavnicima i stručnjacima. U trećem dijelu autori su ponudili nekoliko osnovnih preporuka. U dodatku nalaze se glavni podaci o uzorku, sumarni anketni rezultati, odabrani eseji te uporabljeni istraživački instrumenti.

Trajni manjak dobrih istraživanja životnog položaja mladih u Hrvatskoj i brojne činjenične nalaze uočene u ovom istraživanju, autori (u dobroj vjeri) drže valjanom osnovom za odluku da se tekst izložen na idućim stranicama ponudi i široj hrvatskoj javnosti.

U Zagrebu, siječnja 2002.

Autori